

Ylýas — On Üçünji San

Kyrk alty

Jeff Pippenger

2023-10-19

Öňki makalada biz Ylýas pygamberi 1798-nji ýyldan 1844-nji ýyla çenli bolan taryh bilen sazlaýardy. Ylýas, ilkinji perişdäniň habaryny wagyz etmek üçin William Milleriň galdyrylan wagty, nyşanly görnüşde şol taryha girýär. Sareptaly dul aýal, 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda bir millet boljak iki taýagy, ýagny bir millete öwrüljek iki milleti ýygnap ýören wepaly ybadathanany aňladýar.

Olara şeýle diý: Reb Hudaý şeýle diýýär: Ine, men Ysraýyl ogullaryny giden milletleriniň arasyndan alaryn, olary her tarapdan ýygnyryn we öz ýurtlaryna getirerin. Men olary Ysraýylyň daglarynda, şol ýurtda bir millet ederin; olaryň hemmesine bir patyşa patyşa bolar. Olar indi mundan beýläk iki millet bolmazlar, asla indi iki patyşalyga bölünmezler. Olar indi özlärini butlary bilen, nejis zatlary bilen ýa-da günäleriniň hiç biri bilen murdar etmezler. Emma men olary günä eden ähli mesgenlerinden halas ederin we olary päklären; şeýlelikde olar Meniň halkym bolar, Men hem olaryň Hudaýy bolaryn. Hyzmatkärim Dawut olaryň üstünden patyşa bolar; olaryň hemmesiniň bir çopany bolar. Olar Meniň hökümlerime göreä ýaşarlar, düzgünlerimi berjaý edip, olary ýerine ýetirerler. Olar hyzmatkärim Ýakuba beren, ata-babalaryňyzyň ýaşan ýurdunda ýaşarlar; olar, özleri, çagalary we çagalarynyň çagalary ol ýerde ebedilik ýaşarlar. Hyzmatkärim Dawut bolsa olaryň ebedilik ýolbaşçysy bolar. Mundan başga-da, Men olar bilen parahatlyk ähtini baglaşaryn; bu olar bilen ebedi äht bolar. Men olary ýerleşdirerin, köpelderin we mukaddes ýerimi olaryň arasynda ebedilik goýaryn. Meniň çadyrym hem olaryň bilen bolar; hawa, Men olaryň Hudaýy bolaryn, olar hem Meniň halkym bolar. Milletler hem, Meniň mukaddes ýerim olaryň arasynda ebedilik bolanda, Men Rebbiň Ysraýyly mukaddes edýänimi bilerler. Hezekiýel 37:21–28.

Ezekiel iki taýaga, ýagny bir millete öwrülýän iki halka wada berlen birnäçe bereketi görkezýär. Biz şol bereketleriň dördüsine garamak bilen başlarys; White uýam olary dört “geliş” hökmünde belläpdir, olaryň hemmesi 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda, şol bir wagtda amal boldy.

Mesihiň mukaddesgähi päklendirmek üçin baş ruhanymyz hökmünde in mukaddes ýere gelşi, Daniel 8:14-de görkezilişi ýaly; Ynsan Oglunyň Gadymy Günleriň huzuryna gelşi, Daniel 7:13-de beýan edilişi ýaly; hem-de Rebbiň Öz ybadathanasyna gelşi, Malaki tarapyndan öňünden aýdylan ýaly — bularyň hemmesi şol bir wakanyň beýanydyr; we bu waka, şeýle hem, Mesih tarapyndan Matta 25-däki on gyz hakdaky timsalda beýan edilişi ýaly, güýewiň toýa gelşi arkaly şekillendirilýär». Uly göreş, 426.

Waýt uýanyň salgylanýan ilkinji “gelşi”, iki müň üç ýüz ýylyň ahyrynda amala aşmaly bolan “mukaddes ýeriniň tämizlenmegi” üçin beýik ruhanynyň gelşidir. Şol aýat: “Gündelik gurbanlyk, weýran ediji günä, mukaddes ýeriň hem goşunyň aýak astyna salynmagy baradaky röýa näçe wagta çenli dowam eder?” diýip soraýan Daniel 8:13-däki sowala jogap berýär. On dördünji aýat

mukaddes ýeriň tämizlenmeginiň iki müň üç ýüz ýylyň ahyrynda başlanjakdygyny görkezýär. Ezeziel şeýle diýýär: Hudaý “Ysraýyl ogullaryny giden butparaz halklarynyň arasyndan alar we olary her tarapdan ýygnaýar, ... ýygnaýan millet indi özlerini haram etmez”, çünki Hudaý “olary tämizläýär; şeýdip olar Meniň halkym bolar, Men bolsa olaryň Hudaýy bolaryn.”

1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda Uýatdaş Waýtyň agzan ikinji “gelşi”, Daniel pygamberiň ýedinji babynyň on üçünji aýatynyň ýerine ýetmesidi; ol ýerde Ynsan Oglunyň Patyşalygy kabul etmek üçin Gadymy Günleriň Ýanyna geljekdigi görkezilýär. Ezeziel şeýle diýýär: Hudaý “olary ýurduň içinde, Ysraýyl daglarynyň üstünde bir millet eder; olaryň hemmesine bir patyşa patyşa bolar.” Ezeziel “gulum Dawut olaryň üstünden patyşa bolar” diýende, Mesihi “Dawut” ady bilen patyşa hökmünde görkezýär. Şeýle hem ol Mesihiň, ýagny Dawudyň, olaryň “bir çopany” boljakdygyny we Onuň “guly Dawudyň” hem “ebedilik olaryň şazadasy boljakdygyny” belleýär. Patyşa, kesgitleme boýunça, patyşa hökmünde öz derejesine mätäçdir; ol höküm sürjek bir häkimligine we öz patyşalygynyň raýatlaryna mätäçdir. Eger raýatlar bolmasa, patyşalyk hem bolmazdy.

Gije görnüşlerde gördüm, ine, adam Ogluna meňzeş Biri asman bulutlary bilen gelip, Günleriň Gadymysynyň huzuryňa geldi; Ony Onuň önüne getirdiler. Oňa hökümdarlyk, şöhrat we patyşalyk berildi; ähli halklar, milletler we diller Oňa gulluk etsinler diýip. Onuň hökümdarlygy ebedi hökümdarlykdyr, ol ýok bolup gitmez; Onuň patyşalygy bolsa hiç wagt weýran edilmez. Daniýel 7:13, 14.

Uýta Waýtyň kesgitläň üçünji “gelşi”, Mesihiň “Ähtiň ilçisi” hökmünde Lewiniň ogullaryny päkläp arassalamak üçin Öz ybadathanasyna duýdansyz gelmegidi. Ezeziel aýdýar: Mesih “olary arassalar; şeýlelikde olar Meniň halkym bolar, Men hem olaryň Hudaýy bolaryn”, we “mundan başga-da” Ol olar bilen “parahatçylyk ähtini” baglaşar, ol bolsa “ebedi äht” bolar. Bu äht Hudaýyň Öz “mukaddes ýerini olaryň arasynda” “ornasdyranda” amala aşar; şeýle hem “butparaz halklar Meniň Rebdigimi, Ysraýyly mukaddes edýänidigimi bilerler, haçan-da Meniň mukaddes ýerim olaryň arasynda bolanda.”

Ine, Men Öz habarçymy ibererin, ol Meniň önümde ýoly taýýarlar; siziň gözleýän Rebbiňiz Öz ybadathanasyna duýdansyz geler, ýagny siziň göwnüňizden turýan ähtiň Habarçysy; ine, Ol geler, diýýär goşunlaryň Rebbi. Emma Onuň geljek gününe kim çydaý biler? Ol peýda bolanda kim aýak üstünde durup biler? Çünki Ol eredijiniň ody ýalydyr, hem kir ýuwujylaryň sabyny ýalydyr. Ol kümşi erediji we arassalaýjy ýaly oturar; Lewiniň ogullaryny arassalar, olary altyn we kümüş ýaly saplar, şonda olar Rebbe dogrulyk içinde sadaka getirerler. Şonda Ýahudanyň we Iýerusalimiň sadakasy öňki günlerdäki ýaly, gadymy ýyllardaky ýaly Rebbe hoş ýakar. Malaky 3:1–4.

1798-den 1844-e çenli taryhyň dowamynda Mesih üçin ýoly taýýarlan, “ähtiň habarçysy” bolan habarçy, William Miller arkaly şekillendirilen Ylýasdy. Mesih birden Öz ybadathanasyna gelende, “Lewiniň ogullaryny” “arassalaýjynyň ody” hökmünde päkledi.

1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda ýerine ýetirilen beýleki «geliş» bolsa, öýlenýän ýigidiň gelişi boldy. Hezekiel iki taýajykdan ýygnaýan milleti iki gezek Hudaýyň «halky» boljakdygyny we

Özüniň hem «olaryň Hudaýy» boljakdygyny aýdyp görkezýär. Bu bolsa nika arkaly amala aşyryldy. 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda amala aşan we Uayt uýa tarapyndan agzalýan şol dört pygamberlik, ählisi-de Hezekieliň iki taýajygy baradaky şaýatlyk bilen kesgitleýär.

Ylýas ähtiň habarçysynyň ýoluny taýýarlaýan habarçyny aňladýar. Mesih Ýahýa Çokundyryjyny Öz ilkinji gelişiniň ýoluny taýýarlaýan habarçy hökmünde tanatdy. Uýam Waýt William Milleri Ylýas hökmünde tanatdy, we Miller Mesihe “baş ruhany”, “Ynsan Ogly”, “ähtiň habarçysy” we “giýew” hökmünde gelmäge ýol taýýarlady.

Üç ýarym ýyldan soň, Ýlýas dul aýal we onuň ogly bilen galan Sareptadan geldi-de, Ahaba ähli Ysraýyly Karmel dagyna ýygnamagy buýurdy. Ezeziel şeýle diýýär: iki taýakdan ýygnalyp bir ýere getirilen milletiň arasynda Öz mukaddes ýerini ýerleşdirende, butparaz halklar Hudaýyň Hudaýdygyny bilerler. Karmel dagynda Ýlýas Ysraýyla Hudaýyň Hudaýdygyny ýa-da Baalyň hudaýdygyny saýlamagy aýtdy, emma ol bu sowaly diňe hakyky Hudaýyň kimdigi bilen däl, eýsem hakyky pygamberiň kimdigi bilen bagly many çäginde hem goýdy.

Şondan soň Ylýas ähli halkyň ýanyna gelip, şeýle diýdi: «Siz haçana çenli iki pikiriň arasynda ikerjiňlenip durarsyňyz? Eger Reb Hudaý bolsa, Oňa eýeriň; ýogsam, eger Bagal bolsa, onda oňa eýeriň». Emma halk oňa bir söz hem jogap bermedi. Şonda Ylýas halka şeýle diýdi: «Rebbiň pygamberi bolup diňe men, hut men galdym; emma Bagalyň pygamberleri dört ýüz elli adamdyr». 1 Patysalar 18:21, 22

Bütün Ysraýyl, şol sanda Ahap hem, asmandan ot inip, Ylýasyň gurbanlygyny ýakyp ýok edeninde, Ylýasyň Hudaýynyň Hudaýdygyny bildi. Karmel dagynda otuň inişi, Hudaýyň iki taýakdan düzülen milletiň arasynda Öz mukaddes ýerini ýerleşdiren pursadyny alamatlandyrýar. Karmel dagyndaky ot gudraty Hudaýyň Hudaýdygyny, Baalyň bolsa ýalan hudaýdygyny görkezdi.

Sareptadaky gudratda, Ylýas dul aýalyň ölen oglunyň üstüne üç gezek ýatanda, bu zat oňa Ylýasyň Hudaýyň adamy bolandygyny subut etdi; Karmeldäki gudrat hem şonuň ýaly işi amala aşyrdy. Karmeldäki ot diňe Hudaýyň Hudaýdygyny subut etmek bilen çäklenmän, eýsem Baalyň pygamberleri we tokaýlyklaryň pygamberleri bilen deňeşdirilende, Ylýasyň Hudaýyň hakyky pygamberidigini hem görkezdi. 1840-dan 1844-e çenli bolan taryhda Miller we Millerçiler, şol bir taryhyň özünde dönük protestantizmiň ýalan pygamberlerinden tapawutlylykda, hakyky pygamberler hökmünde görkezildiler; sebäbi şol ýalan pygamberler hut şol taryhda özüniň Izebeliň gyzlarydygyny äşgär edipdiler.

Karmeldäki Ylýas Mukaddes Kitabyň pygamberligindäki altynjy patyşalygyň, ýagny Ylham kitaby on üçdäki ýer haýwanynyň, hakyky protestant şahyny anyklamak işini aňladýar; çünki onuň protestantçylyk şahysy hem-de respublikançylyk şahysy bar bolup, onuň hökümrarlygy diňe 1798-nji ýylda ýaňy başlapdy. 1798-nji ýylda, Izebeliň hökümrarlygynyň üç ýarym ýylynyň ahyrynda, Ylýas Sareptadan gelip, ýer haýwanyndaky protestantçylyk şahysynyň haýsy ybadathana bolandygyny aýdyň tapawutlandyrmak üçin geldi.

Sareptaly dul aýal Tyatira taryhyndan nika tarap ýol alýardy; ol ýerde onuň dullygy aýrylmalydy. Onuň direldilen ogly üç ýarym ýyllyk gurakçylyk döwründe Jezebel tarapyndan öldürilenleri

aňladýar. Onuň ot üçin ýygnan iki taýagy bir millet hökmünde bir ýere jemlenmeli bolan göni manydaky Ysraýylyň iki öýüdi, we şol millet ruhy Ysraýyldy. Dul aýal iki taýagy ot ýakmak üçin ulanmalydy; bu Karmelde we 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda, ähtiň habarçysy Lewiniň ogullaryny “arassalaýjynyň ody” bilen päklän wagtynda bolup geçdi.

Ot — Hudaýyň Ruhunyň dökülmeginiň nyşanydyr; bu hadysa Karmelde we 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda iň ýokary nokadyna ýeten Gijeki Çagyryşda bolup geçdi.

Pentikost güni doly gelip ýetende, olaryň bary bir ýürekden bir ýerde jem bolup otyrdylar. Birdenkä asmandan güýçli şemalyň öwüsýän sesine meňzeş bir ses geldi-de, olaryň oturan öýüniň içini bütinleý doldurdy. Soňra olara oda meňzeş, bölünen diller görnüp, olaryň her biriniň üstüne gondy. Olar hemmesi Mukaddes Ruhdan dolduryldylar we Ruhuň özlere söz bermişi ýaly, başga dillerde geplemäge başladylar. Resullaryň işleri 2:1–4.

Ruhuň dökülip inmegi bir habaryň yglan edilmegini aňladýar, dul aýal bolsa iýmek üçin azajyk nahar taýýarlap biler ýaly ot ýakmaga barýardy; bu hem bir habardyr.

Men perişdäniň ýanyna bardym-da, oňa: «Maňa şol kiçijik kitaby ber» diýdim. Ol maňa: «Al-da, ony iýip goýber; ol garnyňy aý eder, emma agzyňda bal ýaly süýji bolar» diýdi. Men perişdäniň elinden şol kiçijik kitaby aldym-da, ony iýip goýberdim; ol agzymda bal ýaly süýjüdi; emma ony iýen badyma garnym ajady. Ylham 10:9, 10.

Ahabyň Izebele derrew ýetiren habary, Elýanyň Hudaýynyň hak Hudaýdygy hakyndaky habar boldy, çünki Ahab Elýanyň Hudaýynyň otdan jogap berşine ýaňy şaýat bolupdy. 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabrynda derrew açylan habar bolsa üçünji perişdäniň habarydy. Her iki ýagdaýda-da, Ahab tarapyndan ýetirilen habar bolsun ýa-da üçünji perişdäniň habary bolsun, Izebeli gazaba mündirýär.

Emma gündogardan we demirgazykdan gelýän habarlar ony howsala salar; şonuň üçin ol köp kişini ýok etmek we bütinleý heläk etmek üçin juda gazap bilen öňe çykar. Daniel 11:44.

Danyýeliň «gündogardan we demirgazykdan gelen habarlary» demirgazygyň patyşasyny, ýagny Izebeli gazaba mündürýän habary aňladýar, we ol hem ýer ýüzüniň taryhynyň iň soňky yzarlamasyny başlaýar. Şol habar Ahabyň Izebele iberen habary bilen, hem-de 1844-nji ýylda höküm işiniň açylyşynda üçünji perişdäniň habarynyň gelmegi bilen şkillendirilipdir.

Ahab Ilyasyň eden ähli işlerini, şeýle hem pygamberleriň ählisini gylyç bilen nähili öldürendigini Izebele habar berdi. Şondan soň Izebel Ilyasa bir çapary iberip, şeýle diýdi: «Eger ertir şu wagtlaryň töwereginde seniň janyňy olaryň biriniň jany ýaly etmeseň, goý hudaýlar maňa şony etsinler, ondan hem beterin etsinler». 1 Patyşalar 19:1, 2.

Ylýas nyşan hökmünde 538-nji ýyldan 1798-nji ýyla çenli bolan çöl döwrüniň üsti bilen görkezilýär. Soňra 1798-nji ýylda Ylýas taryhda William Miller hökmünde peýda bolýar. 1844-nji ýylda Ylýas Gijeki Gykylygyň oduny gökden düşürýär. Soňra 1863-nji ýylda Ylýas we onuň habary ret edildi. Onuň habary Musanyň “ýedi wagt” baradaky habarydy; bu habar şeýle hem Ezekeiliň iki taýagy baradaky habar bilen aňladylýardy. Iki taýagyň dargadylyşynyň ahyrynda bir ýere jemlenmegi Sareptaly dul aýalyň habarydy, ol hem nahar taýýarlamazdyndan öň iki taýagy

ýygnapdy.

Jeýms hem Ellen Uaýtyň aýdyşlaryna görä, Millerçi Adventizm 1856-njy ýylda Laodikiýaly Adventizme öwrüldi; şondan soň bolsa 1863-nji ýylda Musanyň “ýedi wagty” baradaky Ylýas habaryny ret edenlerinde, olar Hudaýyň 1856-njy ýylda (Hiram Edsonyň tamamlanmadyk sekiz makalasy arkaly) ýüze çykarmaga synanyşan “ýedi wagty” baradaky bilimiň artmagyna düşünmegiň mantyklaýyn ukybyny özlerinden aýyrdylar. Mantygyň talaby boýunça olar perişdeleriň William Milleri jemlemäge ýolbaşçylyk eden hakykatlaryň binýatlyk ulgamyny ýykyp başlamaga mejbur boldular. Miller tarapyndan ýüze çykarylan ilkinji “daş” — Laodikiýaly Adventizmiň bütin taryhynyň dowamynda büdrek binýat daşy boldy. Hakykatyň şol ilkinji daşynyň ret edilmegi Laodikiýanyň körlüginä döretdi; bu alamat bejerip bolýan bolsa-da, örän seýrek yzarlanýar.

1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda başlanan ybadathananyň arassalanyşy, Daniel 8:13-de mukaddes ýer bilen bilelikde aýak astyna salnan “goşunyň” arassalanyşyny hem öz içine alýardy. Goşun Zarpatly dul aýalyň ot üçin ýygnan “iki taýajygy” arkaly şekillendirilipdi. Şol iki taýajyk gadymy göni manydaky Ysraýylyň iki öýüdi. Göni manydaky Efraýym bilen Ýahuda bir ruhy millete jemlenmeli we höküm başlanynda ähtiň habarçysy tarapyndan päklenmelidi. Şol iki millet aýak astyna salnan “goşun” bolupdy.

Hezekiýanyň wadasy şundan ybaratdy: Hudaý «ysraýyl ogullaryny giden ýerleri bolan butparaz halklaryň arasyndan alar» we «olary ýygnap», «öz ýurtlaryna getirer». Göni manydaky Ysraýylyň ýurdy şöhratly ýurt, ýa-da wada berlen ýurt, ýa-da Ýahudadyr. 1798-nji ýylda ruhy manydaky şöhratly ýurt Ylham kitabynyň on üçünji babyndaky iki şahly ýer jandarynyň ýurdy bolupdy.

Men elimi olaryň üstüne galdyryp, olary Müsür ýurdunyň içinden, özleri üçin gözläp saýlap alan, süýt bilen bal akýan, ähli ýurtlaryň şöhraty bolan bir ýurda çykarmagy wada eden günümde.... Şeýle-de, çöldekäler men elimi olaryň üstüne galdyryp, özlerine beren, süýt bilen bal akýan, ähli ýurtlaryň şöhraty bolan ol ýurda olary girizmejekdigime ant içdim. Hezekiýel 20:6, 15.

Ysraýylyň iki hakyky öýi “ähli ýurtlaryň şöhraty” bolan, “süýt we bal akýan” ýurtda ýaşady. Ysraýylyň şol iki hakyky öýi ruhy Ysraýyl hökmünde bir ýere jemlenende, öz ýurtlarynda ýerleşdiriljekdigi wada berildi. Ruhy “şöhratly ýurt” — ýer haýwanynyň höküm süren döwründe başdaky Millerit hereketiniň hem-de ahyrdaky ýüz kyrk dört münlük hereketiniň ýerleşýän ýeridir. Ýüz kyrk dört münä aňladýan hereket diňe ýer haýwanynyň ýurdunda galdyrylyp bilinýärdi. Islendik başga ýurtdan üçünji perişdäniň hereketidigini öňe sürýän hereket galpdyr, çünki Alfa bilen Omega soňuny hemişe başy arkaly şekillendirýär.

Hudaýyň deňi-taýy bolmadyk merhemeti we bereketleri milletimiziň üstüne ýagdyryldy; ol azatlygyň mekany, bütin ýeriň şöhraty boldy. Emma Hudaýa şükür gaýtarmagyň deregine, Hudaýy we Onuň kanunyny hormatlamagyň deregine, Amerikanyň özüni hristian diýip ykrar edýänleri tekepbirlik, açgözlük we öz-özüne bil baglamak bilen hamyrlandy....

“Şol wagt gelip ýetdi welin, höküm köçelerde ýykylady, adalat bolsa içeri girip bilmeýär, erbetlikden ýüz öwren kişi hem özüni olja edýär. Emma Rebbiň goly halas etmäge gysgaldylan

däldir, Onuň gulagy hem eşitmez ýaly agyrlaşan däldir. Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň halky artykmaç merhemete eýe edilen bir halk boldy; ýöne olar dini azatlygy çäklendirenlerinde, protestantçylygy tabşyranlarynda we papalyga goldaw berenlerinde, olaryň günäsiniň ölçegi doly bolar, hem-de ‘milli ýüz dönderiş’ asman kitaplarynda hasaba alnar. Bu ýüz dönderişniň netijesi milli weýrançylyk bolar.” Review and Herald, May 2, 1893.

Danyýel kitabyň sekizinji bap, on üçünji we on dördünji aýatlarynda hem mukaddes ýeriniň, hem-de goşunyň aýak astyna alynmagy görkezilýär. Goşun göni manydaky Ysraýylyň iki öýüdi. Ýerusalem Garaňky asyrlaryň bir müň iki ýüz altmyş ýylynyň dowamynda depelenip geçildi.

Maňa hasa taýaga meňzeş gamyş berildi; perişde durup şeýle diýdi: Tur, Hudaýyň ybadathanasyny, gurbanlyk ojaýyny we onuň içinde tagzym edýänleri ölçäp çyk. Emma ybadathananyň daşky howlusyny hasaba alma, ony ölçeme; çünki ol milletlere berildi; olar mukaddes şäheri kyrk iki aýlap aýak astyna salarlar. Ylham 11:1, 2.

Ylhamyň on birinji babynda Ýahýa diňe ybadathanany däl, eýsem “onuň içinde sežde edýänleri hem” ölçemäge buýrulýar. Ýahýa ybadathanany we onuň içinde sežde edýänleri ölçemäge buýrulan wagtynda pygamberlik taýdan 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda ýerleşdirilipdi.

Men kiçi kitaby perişdäniň elinden alyp iýdim; ol agzymda bal kimin süýjüdi; emma ony iýen badyma garnym ajy boldy. Ylham 10:10.

Ylhamyň onunjy baby, onunjy aýatynda Ýahýa 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabryndaky aýy lapykeçligi şekillendirýär we oňa derrew hem mukaddesligi, hem-de goşuny ölçemek buýrulýar. Danieliň sekizinji baby, on üçünji aýatdaky soragyň mowzugy, hem mukaddesligiň, hem-de goşunyň depelenip basylmagydyr. Ýahýa bize “milletleriň” “kyrk iki aý” dowamynda “mukaddes şäheri” “aýak astyna alyp depeljekdigini” habar berýär. Kyrk iki aý Ylýas pygamberiň üç ýarym ýylydy. Bu 538-nji ýyldan 1798-nji ýyla çenli dowam eden Garaňky Asyrlardy. Pygamberlik taýdan 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda duran Ýahýa howlyny goýup gitmek we “ony ölçemezlik” barada tabşyryk aldy, çünki “ol milletlere berlipdi; olar bolsa mukaddes şäheri kyrk iki aýlap aýak astyna alyp depelärler.”

Ýahýa «ybadathanany, gurbanlyk sypasyny hem-de onuň içinde ybadat edýänleri ölç» diýlip buýrulanda, Danieliň sekizinji baby, on üçünji aýatyň sözleri boýunça, oňa mukaddes ýeri we goşuny ölçmek buýruldy. Eger Ýahýa müň iki ýüz altmyş ýyly sanamaly «däl» diýlip buýrulan bolsa, onda ol 1798-nji ýyldan 1844-nji ýylda özüniň duran ýerine çenli ölçmelidi. Ölçelende, 1798-nji ýyldan 1844-nji ýyla çenli döwür kyrk alty ýyly aňladýar. Kyrk alty ýylyň başlangyjy 1798-nji ýylda bolup, şol wagtda Musanyň Ysraýylyň demirgazyk öýüne garşy aýdylan «ýedi wagty» ýerine ýetdi. Kyrk alty ýylyň soňy 1844-nji ýylda bolup, şol wagtda Musanyň Ysraýylyň günorta öýüne garşy aýdylan «ýedi wagty» ýerine ýetdi. Ýahýanyň ölçegi kyrk alty ýyla deň gelýär. Kyrk alty sany ybadathanany alamatlandyrýar. Isa: «Bu ybadathanany ýykyp taşlaň, Men ony üç günde täzeden gurduraryn» diýdi, emma jedelleşiji ýehudiler bu ybadathananyň kyrk alty ýylda bina edilendigini öňe sürdüler.

Isa olara jogap berip diýdi: «Bu ybadathanany ýykyp taşlaň, Men ony üç günde täzeden galdyraryn». Şonda ýehudylar diýdiler: «Bu ybadathana kyrk alty ýyllap guruldy, Sen ony üç

günde täzeden galdyrjakmy?» Emma Ol Öz bedeniniň ybadathanasy hakda aýdýardy. Ýahýa 2:19–21.

Isa Adam günä düşenden soň, Adamyň tenini onuň miras galan ähli bozulmalary bilen bile Öz üstüne aldy; maksady, Özüniň ýeňşi ýaly biziň hem ýeňip bilmegimiz üçin görelde görkezmekdi. Iki şaýadyň esasynda, Mesihniň teninde günäniň dört münň ýylynyň miras galan bozulmalary ýokdy diýip öwretmek, Wawilonyň şerabyny wagyz etmekdir; çünki Mesihniň şol miras galan ejizlikleri kabul etmändigini öwretmek katolisizmiň esasy taglymatlarynyň biridir.

Isa Mesihniň bedende gelendigini ykrar etmeýän her bir ruh Hudadan däldir; bu bolsa, geljekdigini eşiden antihristiň ruhudyr; ol häzir hem eýýäm dünýäde bardyr. 1 Ýahýa 4:3.

Çünki dünýäniň içine köp aldawçylar girdiler; olar Isa Mesihniň teninde gelendigini ykrar etmeýärler. Şeýle adam aldawçydyr we antimasihdir. 2 Ýahýa 1:7.

Mesihniň bedeniniň ybadathanasy her bir adamyň bedeniniň ybadathanasydy.

Mesih, Edende synalýan wagty Adamyň eýeleýän ýagdaýy ýaly, Şeýtanyň synaglaryna çydamak üçin tenhaly çölde beýle amatly ýagdaýda däl. Hudaýyň Ogly Özüni kiçeldip, adamzadyň nesli Edenden we asyl päklik hem dogrulyk ýagdaýyndan dört münň ýyl bäri azaşyp gelenden soň, adamyň tebigatyny Öz üstüne aldy. Günä asyrlar boýy adam nesliniň üstünde öz gorkunç yzlaryny galdyryp gelýärdi; we bütin adamzat maşgalasynyň arasynda beden, akyly hem ahlak taýdan pese gaçyş höküm sürýärdi.

“Adam Erem bagynda azdyryjy tarapyndan synaga salnanda, ol günäniň tegmilsizdi. Ol Hudaýyň önünde öz kämilliginiň güýjünde durýardy. Onuň barlygynyň ähli agzalary we ukyp-başarnyklary deň derejede ösüşe eýe bolup, sazlaşykly deňagramlylykda durýardy.

“Mesih, synag çöllüğünde, Adamyň ornunda durup, onuň çydap bilmedik synagyny götermek üçin çykyş etdi. Ine, bu ýerde Mesih, Adam öz öýüniň nurundan ýüz öwürenden dört münň ýyl soň, günäkäriň hatyrasyna ýeňiş gazandy. Hudaýyň huzuryndan aýry düşen adam nesli, yzygiderli her bir nesilde, Adamyň Erem bagynda eýe bolan ilki başdaky päkligidən, paýhasyndan we biliminden barha daşlaşyp barýardy. Mesih, ýere adama kömek etmek üçin gelende, adam nesliniň şol wagtky bar bolan günälerini we ejizliklerini Öz üstüne aldy. Nesliniň hatyrasyna, Öz üstünde ýykylan adamyň gowşaklyklary bilen, Şeýtanyň adamyň hüjüm ediljek ähli taraplary boýunça getirjek synaglaryna garşy durmalydy.” Saýlanan Habarlary, 1-nji kitap, 267, 268.

Ýahýa kitabyňyň ikinji babynda Mesih Öz bedenini ybadathana hökmünde göz önünde tutup gürrüň edýärdi, we Onuň beden-ybadathanasy dört münň ýylyň üsti-üstüne goşulan ejizlikleriniň zaýalanmalaryny göterýän ynsan bedenidi. Mesihniň salgylanany ynsan ybadathanasy kyrk alty hromosomdan ybaratdyr. Musa kanuny we ybadathanany gurmak baradaky görkezmeleri almak üçin Sinaý dagyna çykanda, ol dagda kyrk alty gün boldy. Hezekiýel Mesihniň Öz ybadathanasyny iki taýagyň “ortasynda” goýýandygyna salgylanýar. Demirgazyk patyşalygyň we günorta patyşalygyň ýedi döwriň tamamlanmagyndan, Ýahýa ölçemegi buýrulan wagta çenli geçen döwür kyrk alty ýyl boldy, we ol 1798 bilen 1844-nji ýyllaryň arasyndaky “orta” döwri, ýagny wagty aralygyny aňladýardy. Şol kyrk alty ýylyň dowamynda Isa ruhy ybadathanany bina etdi; ähtiň

habarçysy hökmünde gelende, Ony birden arassalarydy. Ähtiň habarçysy hökmünde Ol Öz kanunyny Öz halkynyň ýüreklerine ýazardy. Şol kanun iki daş tagta bilen aňladylýar. Birinji tagtada dört tabşyryk, ikinji tagtada bolsa alty tabşyryk bar. Bilelikde olar kyrk alty sanyny aňladýar.

1798-nji ýyldan 1844-nji ýyla çenli bolan ruhy Ysraýylyň ýygnaýşy ruhy Ysraýylyň ýygnaýşyny aňladýar, emma ol şol bir wagtyň özünde bir ybadathananyň bina edilmegini hem aňladýar.

Oňa gelmek bilen, ýagny adamlar tarapyndan hakykatdan-da ret edilen, emma Hudaý tarapyndan saýlanan we gymmatly diri daşa geleniňiz ýaly, siz hem diri daşlar hökmünde ruhy bir öý, mukaddes ruhanylyk bolup gurulýarsyňyz, Isa Mesih arkaly Hudaýa makbul bolan ruhy gurbanlyklary hödürlemek üçin.

Şonuň üçin hem Mukaddes Ýazgyda şeýle diýilýär: Ine, Men Sionda saýlanan, gymmatly, esasy burç daşyny goýýaryn; Oňa iman eden hiç haçan utandyrylmaz.

Şeýlelik bilen, iman edýänler üçin Ol gymmatlydyr; emma boýun egmeýänler üçin gurluşykçylaryň ret eden daşy hut şol burçuň baş daşy edildi, hem-de büdreme daşy we päsgelçilik gaýasy boldy; ýagny söze бүдреýän, boýun egmeýänler üçin — olar munuň üçin hem bellenenipdi.

Emma siz saýlanan nesil, şalyk ruhanylygy, mukaddes millet, aýratyn halksyz; garaňkylykdan sizi Öz ajaýyp nuruna çagyranýň şöhratyny jar etmegiňiz üçin: siz öňler halk dälidiňiz, emma indi Hudaýyň halksyz; öňler rehim tapmandyňyz, emma indi rehim tapdyňyz. 1 Petrus 2:4–10.

1798-nji ýyldan 1844-nji ýyla çenli gurulan ybadathana, boýun egmezlige “bellenen” bir topary öz içine alýar. Olaryň boýun egmezligi “ýedi wagt”y, “burç daşy”ny, “gurluşykçylaryň ret eden daşy”ny ret etmeklerinde ýüze çykdy; şol daş “bүдрәdeýän gaýa” we “bүdräp ýyklydýan daş”dyr.

“Huday tarapyndan saýlanan” topar, “adamlar tarapyndan ret edilen” “daşy” “janly daş” hökmünde, şeýle hem “Huday tarapyndan saýlanan we” “gymmatly” bolan “daş” hökmünde tanady. “Huday tarapyndan saýlananlar”, “saýlanan nesil”, “öňki döwürlerde” “halk däldiler, emma” soňra “Hudayyň halky” bolmalydylar. Huday iki taýagy ýygnaýanda, olary “butparazlaryň” arasyndan çykardy. Ol iki milleti 1798-den 1844-e çenli bolan kyrk alty ýylyň dowamynda bir hökmünde birleşdirende, olar Onuň halky bolmalydy.

Diňe bir binýat bar, ol binýat hem Isa Mesihdir, emma boýun egmeýänler tarapyndan ret edilen taryhyň binýady bolan “bүdreме daşy” Musanyň “ýedi wagty” bolupdy. “Ýedi wagt” 1863-nji ýylda ret edilende, bu Isa Mesihi ret etmekdi.

1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda başlanan mukaddes ýeriň arassalanmagynyň diňe iki mün üç ýüz ýyllyk pygamberligiň ýerine ýetmesi bolandygyny netije çykarýan toslamalaryň garyndysy boş bir mukaddes ýeri, jemagatsyz bir mukaddes ýeri, raýatsyz bir patyşalygy görkezýär. Ylham tarapyndan berlen mukaddes ýeriň maksadynyň arasynda, Hudaýyň mukaddes ýeriň maksadynyň nämedigini aýdanyndan has ileri tutulýan hiç bir maksat ýokdur.

Maňa bir mukaddes ýer ýasasynlar; olaryň arasynda ýaşamagym üçin. Çykyş 25:8.

Mukaddes Ýazgylarda Hudaýyň mukaddes mekany hemişe Onuň halky bilen, ýagny goşun bilen baglanyşdyrylýar. Ýezekiliň iki taýagy, iki halk hökmünde kesgitlenip, bir halka öwürülmelidi we Hudaýyň mukaddes mekany olaryň arasynda bolmalydy. Daniýeliň sekizinji babyndaky on üçünji aýatyň soragyny, soragyň hakykatda näme soraýandygyny gizlemek maksady bilen ýoýup görkezmek, şol bir wagtda hem soraga jogap bermek üçin ýüzlenilen on üçünji aýatdaky “belli mukaddesi” ret etmekdir.

Soňra men bir mukaddesýň gepleýändigini eşitdim, we başga bir mukaddes gepleýän şol belli mukaddesa şeýle diýdi: Gündelik gurbanlyk, weýrançylyga getirýän günä hakdaky bu görnüş, şeýle hem mukaddes ýeriň we goşunyň aýak astyna salynmagy näçe wagtda dowam eder? Ol maňa diýdi: Iki mün üç ýüz güne çenli; şondan soň mukaddes ýer arassalanar. Daniel 8:13, 14.

Soraga jogap beren gökdäki Varlyk “belli bir mukaddes” diýlip atlandyrylýar, we bu aňlatma “Palmoni” diýen ýewreý sözünden terjime edilendir; onuň manysy ajaýyp sanawçy, syrlary sanawçydyr. Bu ýerde, Adventizmiň merkezi sütüni we binýady bolan parçanyň içinde, Mesih Özini ajaýyp sanawçy hökmünde görkezýär. Muny Ol hut Mukaddes Kitapdaky in uzyn wagtda pygamberliginiň, şeýle hem iki mün üç ýüz günün wagtda pygamberliginiň arasyndaky gatnaşygy kesgitleýän ýerinde edýär. In uzyn wagtda pygamberligi Musanyň kasamydyr; ol Lewiler 26-daky ýedi wagty öz içine alýar. Bu, Ysraýylyň iki öýüniň dagadylmagyny we gul edilmegini kesgitleýän pygamberlikdir; olar on üçünji aýatda basylyp-depelenejek “goşun” hökmünde görkezilýär, emma on dördünji aýat mukaddes ýeriň basylyp-depeleneri baradaky pygamberligi görkezýär. Bu iki pygamberligiň ikisi-de Ähtiň ilçisiniň ody üçin Sereptaly dul aýal iki taýagy ýygmandan soň, 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda ýerine ýetdi.

Adwentizm perişdeleriň William Milleriň düşünmegine ýol görkezýän pygamberlik wagty baradaky in ilkinji hakykaty ret edeninde, özlerini kör etdiler. 1856-njy ýylda Hiram Edsonyň sekiz maddasy bilen Palmoni ýedi wagtda baradaky nury artdyrmaga synanyşdy, emma netijesiz boldy. Olar Laodikýä berlen habary ret etdiler we Laodikýäniň baş ýowuz ýüze çykmasy kabul etdiler; şeýlelikde özlerini baş samsyk gyz hökmünde kesgitlediler.

Işaya ýedinjiniň altmyş baş ýyly, öz başlangyjynda miladydan öňki 742-nji, 723-nji we 677-nji ýyllary görkezýän şol pygamberlik, tamamlajy taryhda 1798, 1844 we 1863-nji ýyllarda gaýtalandy. Şol tamamlajy taryh Ezekeiliň otuz ýedinji babyndaky iki taýagyň ýygalmagy bilen şekillendirilýär, hem-de Sereptaly dul aýal (Täze Ähdiň grekçesinde şeýle atlandyrylyşy ýaly) Mukaddes Kitap pygamberliginiň altynjy patyşalygynyň taryhy döwründe ruhy Ýahudada (şöhratly ülkede) Hudaýyň ruhy Ysraýyl bilen äht gatnaşyklaryny berkarar etmeginiň taryhydyr. Altmyş baş ýyl pygamberliginiň soňy bolan şol taryh, şol bir wagtda Ylham on üçünjüdüki ýer ýyrtjysynyň başlangyjyny hem aňladýar. Mukaddes Kitap pygamberliginiň altynjy patyşalygynyň başynda iki taýagyň birleşdirilmegi, şol altynjy patyşalygyň soňuny şekillendirýär. Şol taryh protestantizmiň şahynyň we respublikanizmiň şahynyň özara parallel taryhyny öz içine alýar.

Pygamberlik manysynda bir güýç, ýa-da bir şah, ýa-da bir millet, ýa-da bir patyşalyk, ýa-da bir patyşa, ýa-da bir baş — olaryň ulanylan mazmunyna görä biri-biriniň ornuny tutýan nyşanlardyr.

Bu nyşanlaryň ählisi hem Ezechieliň iki millet diýip kesgitleän iki taýagyna hem degişli bolýar. Ýer haýwanynyň pygamberlik taryhynyň başynda protestant şahy bir millete, ýa-da bir şaha jemlendi. Şol bir taryhyň hut ahrynda Respublikachy şah mürtet protestantizmiň şahy bilen birleşip, bir millet emele getirer. Ol millet Ylham kitaby on üçünji bapdaky deňiz haýwanyna bir şekil bolar. Mantyk taýdan seredilende, eger biz ýedi döwrüň näletiniň şaýatlygyny (göni Ysraýylyň iki öýüne garşy ýerine ýetirilen şol näleti) görmekden ýüz döndersek, onda gadymy Ysraýylyň şol iki göni öýüniň 1844-nji ýylda ruhy Ysraýylyň milletine nädip öwrülendigini hem elbetde görüp bilmeris. Eger biz şol taryhy görüp bilmesek, onda Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň başyndaky şol taryhyň ahryndaky taryhy nädip kesgitleýändigine, ýagny Respublikachy şahyň protestant şahynda başda görkezilen jemleniş işini we birleşiş gaýtalanda nähili manyny aňladýandygyna düýbünden “düşünjesiz” bolarys.

Bu hakykatlary indiki makalada hem garamagymyzy dowam etdireris.